

ศึกษาการสร้างกระบวนการคิดโดยใช้กิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการ¹
โยนิโสมนสิการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแผนกสามัญศึกษา กับสามเณร
ที่อยู่ในระบบการศึกษาแผนกสามัญศึกษา ในช่วงชั้นที่ 3

STUDY ON THE THINKING PROCESS BASED ON THE OPERATIONAL DEFINITION
OF YONISOMANASIKARA (WISE ATTENTION) IN SECONDARY SCHOOL
STUDENTS, GENERAL EDUCATION PROGRAM COMPARING WITH NOVICE
STUDENTS IN BUDDHIST RELIGIOUS SCHOOL (THIRD LEVEL)

สุวรี ปิ่นเจริญ², พุทธประวีณ์ บุญยะวันตัง³

Suwaree Pincharoen², Puthabrawee Boonyawantung³

Corresponding author, e-mail: pincharoen.sw@gmail.com

Received: May 13, 2020; Revised: August 7, 2020; Accepted: September 18, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมและค่าความแตกต่างผลของกิจกรรมในการสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กับสามเณรแผนกสามัญศึกษา ในช่วงชั้นที่ 3 การทดลองมีกลุ่มตัวอย่าง 3 โรงเรียน 1.กลุ่มสามเณรในโรงเรียน 2.กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่เคยบวชสามเณรภาคฤดูร้อนหรือฝึกอบรมกับสถานปฏิบัติธรรม และ 3 กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่เคยบวชสามเณรภาคฤดูร้อน หรือไม่เคยเข้าฝึกอบรมกับสถานปฏิบัติธรรม มีผลคะแนนจากการตอบแบบคัดกรองฯ อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ โรงเรียนละ 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลอง 10 คน รวมตัวอย่างทั้งหมด 3 โรงเรียน จำนวน 60 คน กลุ่มควบคุมดำเนินกิจกรรมเป็นปกติ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ เวลา 1 เดือน ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามฯ ติดตามผลกลุ่มทดลองทิ้งระยะเวลา 1 เดือน โดยใช้แบบวัดฯฉบับเดิม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มควบคุมที่มีการรักษาดีต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถในการคิดฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองก่อนการทดลองที่มีการรักษาดีต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถในการคิดฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าระดับศีลมีผลต่อการสร้างกระบวนการคิด

คำสำคัญ: โยนิโสมนสิการ การคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพช่วงชั้นที่ 3

¹บทความวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จากเงินกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้ “ทุนวิจัยทั่วไป ตามสัญญาเลขที่ พบ.2/7/2561”

²นักวิจัยประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³นักวิจัยอิสระ

ABSTRACT

This study is an experimental research aimed to study the activities and the difference value result from operational definition of Yonisomanasikara thinking process activities between secondary school students, and novices in general education division system (in the third level). The sampling group of the study consisted of (1) Novices School (2) Students that practice dharma or ordain a novice, and (3) Students who do not practice dharma, and using problem solving questionnaire as a screening, novices and students who have medium to low problem solving score were selected as a sampling of total 60 students, 3 schools. Each sample group answered problem solving questionnaire by using "Yonisomanasikara" operational definition as an instrument in this study and the simple random in each school for 20 participants as a control group, and 10 participants as an experimental group. The participants from experimental group will attend the activities, after activities are finished, the score will be collected from "Yonisomanasikara" operational definition problem solving questionnaire again, both control and experimental group, followed up participants from experimental group by leaving for 1 month, then use questionnaire (original edition).

The result showed that mean score of control group and experimental group, both before and after the experiment in 3 schools. The control group that have the difference in observing religious precepts have different mean score in testing the ability of thinking process with having statistically significant at 0.05 level both before and after the experiment of control and experimental group and experimental group before testing which have difference in observing religious precepts, having different mean score in measuring the ability of thinking process with having statistically significant at 0.05 level, indicated that precepts affected in creating thinking process.

Keywords: Yonisomanasikara, Problem Solving, Career Department (third level)

บทนำ

เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีปัญหาในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านการศึกษา ด้านการเมือง ด้านการประกอบอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้ประชาชนในสังคมต้องเผชิญกับปัญหาในการดำเนินชีวิตเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งปัญหาของเยาวชนที่พบในสังคม เช่น เรื่องการมีบุตรก่อนวัยอันควร และการทำแท้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะส่งผลไปสู่เด็กและเยาวชน ทำให้เกิดปัญหาด้านความคิดแก้ไขปัญหาคือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเยาวชนส่วนใหญ่มักแก้ไขปัญหาคือปรึกษาเพื่อนมากกว่าที่จะปรึกษาพ่อแม่ หรือครูที่โรงเรียน ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนกลายเป็นปัญหาสังคม ดังที่

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต, 2550 : 47-50) กล่าวว่า ในยุคข่าวสาร และเทคโนโลยี ผู้ที่ไม่รู้จักคิดและฝึกฝนตน จะอ่อนแอ ไม่มีภูมิคุ้มกันความลำบาก จะลุ่มหลงลืมนตน ไหลตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะการดำเนินชีวิตของคนในสังคมผูกพันกับวัตถุมาก ทุกอย่างในชีวิตต้องพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างแยกไม่ออก

มนุษย์ในสังคมจะมีความสุขอย่างแท้จริงได้ต้องดำเนินชีวิตถูกต้องดีงามคือต้องปฏิบัติถูกต้องต่อชีวิตตนเองต่อผู้อื่นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งต่อเทคโนโลยีต่างๆการดำเนินชีวิตมอองในแง่หนึ่งก็คือการประกอบกิจกรรมหรือกระทำการงานต่างๆโดยเคลื่อนไหวแสดงออกเป็นพฤติกรรมทางกายบ้างทางวาจาบ้างทางใจบ้างเรียกง่าย ๆ ว่าทำพฤติกรรมดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

ได้ผลดีก็คือการรู้จักทำรู้จักพูดรู้จักคิดหรือที่เรียกว่าทำเป็น (รวมทั้งผลดีเป็น) พูดเป็น(สื่อสารเป็น) และคิดเป็น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2547, น.3) ในบรรดาการกระทำการทำงานต่าง ๆ การรู้จักคิดหรือคิดเป็น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการรู้จักดำเนินชีวิต หรือดำเนินชีวิตเป็นแล้วคิดอย่างไรจึงจะเรียกว่าการรู้จักคิดหรือคิดเป็นซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ 1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ ประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลด ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูล ข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการ เลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง ผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม 2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิด สังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้าง องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับ ตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบน พื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มี ประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม 4) ความสามารถในการใช้ทักษะ ชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันใน สังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่าง เหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยง พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและ ผู้อื่น และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็น ความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนา ตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การ ทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.4)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหลักทางพระพุทธศาสนา เรื่องการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา การศึกษาในระบบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประเภทสามัญศึกษา และสามเณร ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้สามารถพัฒนากระบวนการคิดที่นำไปสู่การสร้าง ความคิดใหม่ ตามหลักนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ม.1-ม.3 เพื่อการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับ ตนเอง ให้กับเยาวชนไทยซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐาน ความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เต็มตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมในการสร้าง กระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ ระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กับสามเณรที่อยู่ใน ระบบการศึกษาแผนกสามัญศึกษา (ช่วงชั้นที่3)
2. เพื่อศึกษาค่าความแตกต่างผลของ กิจกรรมในการสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิง ปฏิบัติการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กับสามเณร ที่อยู่ในระบบการศึกษาแผนกสามัญศึกษา (ช่วงชั้นที่3) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สมมุติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ผลของกิจกรรมที่สร้างจาก
นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการในกลุ่มทดลองและใน
กลุ่มควบคุมมีคะแนนการคิดแก้ไขปัญหาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผลของกิจกรรมที่สร้างจาก
นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการในกลุ่มทดลองและใน
กลุ่มควบคุมมีคะแนนการคิดแก้ไขปัญหาแตกต่างกัน

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการสร้างกระบวนการคิด
โดยใช้กิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแผนกสามัญ
ศึกษา กับสามเณรที่อยู่ในระบบการศึกษาแผนกสามัญ
ศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง ศึกษา
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ : กลุ่มสาระการ
เรียนรู้การงานอาชีพหลักสูตรแกนกลาง ในช่วงชั้นที่ 3 ใน
หลักคิดโยนิโสมนสิการ ทั้ง 10 ข้อ ตกผลึก เป็นนิยามเชิง
ปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ เพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือ
วิจัย ได้แก่ แบบคัดกรองการแก้ปัญหา แบบวัด
ความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิง
ปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ และกิจกรรมเพื่อสร้าง
กระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากร คือ 1) สามเณรโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรมวัดธรรมมงคล แผนกสามัญศึกษา 2) นักเรียนใน
โรงเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม ที่เคย
บวชสามเณรภาคฤดูร้อน หรือ ได้เข้าฝึกอบรมกับสถาน
ปฏิบัติธรรม ทั้งชาย/หญิง) และ 3) นักเรียนในโรงเรียน
ศรีบุญยานนท์ ที่ไม่เคยบวชสามเณรภาคฤดูร้อน หรือไม่
เคยเข้าฝึกอบรมกับสถานปฏิบัติธรรม) คัดเลือกโรงเรียน
พระปริยัติธรรม/โรงเรียนมัธยมในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่
2/2562 แบบเจาะจง (Purposive sampling) ทั้ง 3 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ สามเณรโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรมวัดธรรมมงคลฯ 2) นักเรียนในโรงเรียนโรงเรียน
กาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม ฯ และ 3)นักเรียนใน

โรงเรียน โรงเรียนศรีบุญยานนท์ฯ ที่มีคะแนนการตอบ
แบบคัดกรองการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ
มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียน รวมกันเป็นจำนวน
60 คน แบ่งเป็นโรงเรียนละ 20 คน เป็นกลุ่มควบคุม
10 คน และกลุ่มทดลอง 10 คน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

-เพศ การรักชาติ และการปฏิบัติธรรม
ข้อมูลส่วนบุคคลของสามเณรและนักเรียนที่อยู่ในระบบ
การศึกษาแผนกสามัญศึกษากับนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาแผนกสามัญศึกษา ในช่วงชั้นที่ 3

ตัวแปรตาม ได้แก่

-กิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการคิดจากนิยาม
เชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ

-กระบวนการคิดโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ หลักสูตรแกนกลาง ใน
สามเณรและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา แผนกสามัญ
ศึกษา ในช่วงชั้นที่ 3

นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ 2551

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หมายถึง การ
แสวงหาความรู้ต่าง ๆ ความรู้ความเข้าใจ การเรียนรู้ด้วย
ตนเองหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง
และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หมายถึง
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแยกแยะ ขั้นตอน
หรือ กระบวนการต่าง ๆ การเลือกและคัดแยก การเลือก
ในวิธีการสื่อสาร และการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร
3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หมายถึง
ความสามารถในการรับส่งสาร ทักษะการทำงาน ทักษะ
การสื่อสาร ประสพการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการ
เจรจาต่อรอง การยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น การเผชิญกับ
ปัญหาหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

4. วิธีคิดแบบแบบอริยสังค/คิดแบบแก้ปัญหา หมายถึง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีระบบ และกระบวนการ มีการใช้หลักการทางเลือกที่มีเหตุผลและถูกต้อง ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ การใช้กระบวนการทางเทคโนโลยี

5. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หมายถึง การคิดที่เป็นไปตามหลักการไม่มีเหตุผล มีจุดมุ่งหมายในการเลือกการปฏิบัติตามขั้นตอน การแก้ปัญหาตามหลักการอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

6. วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก หมายถึง ค่านิยม ทักษะคิดที่มีต่อเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ พฤติกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อไม่พึงประสงค์ การปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การดำเนินงานที่คำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคม การตัดสินใจที่มีผลทั้งข้อดี และข้อเสีย และการจัดการปัญหาและความขัดแย้ง

7. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม หมายถึง การแก้ปัญหาที่มีคุณธรรมเป็นการมองประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก การนำข้อมูลและความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

8. วิธีคิดแบบเจ้ากุศล หมายถึง การตระหนักรู้ในผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม จรรยาบรรณในวิชาชีพ การทำงานที่มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงผลกระทบ การสนับสนุนการกระทำเพื่อส่งเสริมให้ทำงานเพื่อผู้อื่น การมีสำนึก ความสุจริต และความซื่อสัตย์

9. วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน หมายถึง การกระทำที่เป็นไปตามวัฒนธรรม เป็นการกระทำที่กระทำไปอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

10. วิธีคิดแบบวิภาษวาท หมายถึง การคิดแบบสร้างสรรค์ การประยุกต์การสร้างองค์ความรู้ การบูรณาการ การเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกันสู่การพัฒนาที่ต่อยอดจากความรู้เดิม

นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ (กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ม.1-ม.3)

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หมายถึง วิธีการคิดที่นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การทำงานและการประกอบอาชีพในการดำรงชีวิตและครอบครัว เช่น การดูแลรักษาเสื้อผ้าและการซักดรอยเปื้อน, การใช้วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในแต่ละประเภทงาน การเตรียมอาหารและการประกอบอาหาร วิธีการหางานหรือตำแหน่งงานที่ว่างในช่องทางต่าง ๆ

2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หมายถึง วิธีการคิดที่นักเรียนสามารถวิเคราะห์ อภิปราย แยกประเด็นได้ เช่น องค์ประกอบสำคัญในการติดตั้งและประกอบผลิตภัณฑ์ การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้ตรงกับลักษณะงาน (งานเชื่อมโลหะใช้หัวบัดกรี,งานไม้ใช้สกรูเชื่อมต่อแผ่นไม้)

3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หมายถึง วิธีการคิดที่นักเรียนสามารถเข้าใจและยอมรับความจริง มักเกิดขึ้นจากการฝึกฝนกิจกรรมหรืองานที่ได้ปฏิบัติ ตลอดจนประสบการณ์ในการเรียน การทำงานในชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะที่จำเป็นของแต่ละอาชีพ, คุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบธุรกิจ, ทักษะการทำงานกลุ่ม และคุณสมบัติที่จำเป็นในแต่ละอาชีพ

4. วิธีคิดแบบแบบอริยสังค/คิดแบบแก้ปัญหา หมายถึง วิธีการคิดอย่างอย่างมี ขั้นตอน รูปแบบ และกระบวนการ เกณฑ์การประเมิน ในการแก้ปัญหาการทำงานของตนเองและร่วมกับผู้อื่น เช่น การเตรียมงานและพื้นที่ไม่ที่เหมาะสมในการจัดสวนในภาชนะ การแปรูปผลผลิตทางการเกษตรพืชและสัตว์ ไม่ให้เน่าเสีย

5. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หมายถึง วิธีการคิดที่นักเรียนตกผลึกแล้ว เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงานและการใช้ในชีวิตจริง ตามวัตถุประสงค์ของโครงการกิจกรรม มีความมุ่งหมายให้เกิดผลที่ตั้งเป้าหมาย เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ใช้งานต่อการจดจำ, การแปรูปผลผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า

6. วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก หมายถึง วิธีการคิดที่นักเรียนจะต้องพิจารณาด้วยเจตคติทัศนคติ

เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ ก่อนนำไปปฏิบัติจริง อย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นการหาทางออกของปัญหาในการ ดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ เช่น การใช้สารเคมีใน การดูแล เสื้อผ้า และถนอมอาหาร, ความปลอดภัยในการ ติดตั้งและประกอบผลิตภัณฑ์

7. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม หมายถึง วิธีการคิดที่ตีค่าในคุณค่า ตัดทางออกสุดที่เกิดขึ้นในการ ดำเนินชีวิต โดยใช้หลัก คุณค่าที่ดี ความดีงาม ความ ถูกต้อง พิจารณาตีค่า คุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อการ ดำรงชีวิตตน ส่วนร่วม และกายภาพ เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริตในการทำงาน การประหยัดและใช้พลังงาน อย่างรู้ คุณค่า การบริโภคอาหารให้ครบห้าหมู่

8. วิธีคิดแบบเจ้าคุณศุล หมายถึง วิธีการคิดที่สกัด กั้นออกสุด ปลุกเร้าให้นักเรียนตระหนักรู้ในสิ่งที่เกิด ประโยชน์ต่อสังคม และส่วนร่วม เช่น สำนึกในการใช้ พลังงาน, ปลุกฝังลักษณะนิสัยเป็นคนรักความสะอาด มี ระเบียบวินัย, การรณรงค์กินของไทยใช้ของไทย, การ ประกอบอาชีพซื่อสัตย์สุจริต และจรรยาบรรณในการ ประกอบธุรกิจ

9. วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน หมายถึง วิธีคิดที่ นักเรียนจะต้องมีสภาวะที่รู้ตัวต่ออารมณ์ความรู้สึก และ สิ่งที่ได้รับรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อการแก้ปัญหา เช่น การทำงานกลุ่ม กับเพื่อนที่ไม่สนิทตามที่ครูมอบหมาย และการหารายได้ (เงิน) จากงานและการประกอบอาชีพ

10. วิธีคิดแบบวิพากษ์ หมายถึง วิธีคิดที่นักเรียน สามารถ บูรณาการ เชื่อมโยงให้เห็นแนวทางในการนำ ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการแก้ปัญหา เช่น การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุท้องถิ่น (กล่องใส่ของ อเนกประสงค์ ตะกร้าสานจากวัสดุเหลือใช้ (พลาสติก กระดาษหนังสือพิมพ์)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

- 1) สามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล
- 2) นักเรียนในโรงเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม ที่เคยบวชสามเณรภาคฤดูร้อน หรือ ได้เข้า

ฝึกอบรมกับสถานปฏิบัติธรรมทั้งชาย/หญิง) และ 3) นักเรียนในโรงเรียนศรีบุญยานนท์ ที่ไม่เคยบวชสามเณร ภาคฤดูร้อน หรือไม่เคยเข้าฝึกอบรมกับสถานปฏิบัติ ธรรม) ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2/2562 คัดเลือก โรงเรียนแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกจากการตอบแบบคัด กรองการแก้ปัญหา ของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน เลือก เฉพาะนักเรียนที่ได้คะแนนการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปาน กลางถึงต่ำ (≤ 15 score) จำนวนทั้งสิ้น 60 คน ได้แก่ สามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล แผนก สามัญศึกษา จำนวน 20 คน แบ่งเป็น กลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลอง 10 คน 2. นักเรียนโรงเรียนกาญจนา ภิเษกวิทยาลัย นครปฐม จำนวน 20 คน กลุ่มควบคุม 10 คน และกลุ่มทดลอง 10 คน และ นักเรียนโรงเรียนศรี บุญยานนท์ จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 10 คน และกลุ่มทดลอง 10 คน ด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ในกลุ่มควบคุมจะดำเนิน ชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นปกติเหมือนที่เคยกระทำ มาส่วนในกลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกกิจกรรมที่สร้างจาก นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ จากผู้วิจัยเป็นเวลา 1 เดือน โดยจะทำกิจกรรม 2 วัน ใน 1 สัปดาห์ ทั้งกลุ่ม ควบคุมและกลุ่มทดลองจะได้ทำแบบวัดความสามารถใน การคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสม นสิการ ก่อนและหลังการทำกิจกรรมในกลุ่มทดลองจะมี การติดตามผลภายหลังการทดลองแล้วโดยทิ้งระยะเวลา ออกไปประมาณ 1 เดือน โดยใช้แบบวัดความสามารถ ในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการ โยนิโสมนสิการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการขออนุญาตเข้าศึกษาวิจัยโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล โรงเรียนกาญจนาภิเษก วิทยาลัย นครปฐม และโรงเรียนศรีบุญยานนท์ พร้อม แนบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เมื่อได้รับอนุญาต ประสานงานผ่านครู บุคลากรของโรงเรียน ก่อนการแจก

แบบคัดกรองการแก้ปัญหา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 60 คน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนละ 20 คน ในแต่ละโรงเรียนจะแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 10 คน และกลุ่มทดลอง 10 คน ด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย(Simple random sampling) ดังนี้

1. สามแถวโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดธรรมมงคล ดำเนินการแจกแบบคัดกรองการแก้ปัญหาให้สามแถวตอบคำถาม กลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 2 ห้อง มีสามแถวทั้งสิ้น 35 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือก ต้องมีผลคะแนนการทำแบบคัดกรองการแก้ปัญหา ≤ 15 คะแนน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ สามแถวชั้น ม.3 /1 จำนวน 20 คน ทุกคนจะได้ตอบแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ จำนวน 30 ข้อ หลังจากนั้นแบ่งสามแถวเป็น 2 กลุ่ม 1) กลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน และ 2) กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน

2. นักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม โรงเรียนมีโครงการอบรมการปฏิบัติธรรมให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ๆ ทุกชั้นปี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan หาค่ากลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 ห้อง มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 484 คน เลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจกแบบคัดกรอง จำนวน 217 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือก มีผลคะแนนการทำแบบคัดกรอง ≤ 15 คะแนน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้น ม.3/9 จำนวน 20 คน ทุกคนจะได้ตอบแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ จำนวน 30 ข้อ หลังจากนั้นแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม 1) กลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน และ 2)กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน

3. นักเรียนโรงเรียนศรีบุญยานนท์ ด้วยโรงเรียนศรีบุญยานนท์ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมจริยธรรมมีชั้นในคาบเรียนให้กับนักเรียนทุกชั้นปี ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan หาค่ากลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน

10 ห้อง มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 390 คน เลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจกแบบคัดกรอง จำนวน 196 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกต้อง นักเรียนไม่เคยปฏิบัติธรรมและบวชเณร ภาคฤดูร้อน และมีผลคะแนนการทำแบบคัดกรอง ≤ 15 คะแนน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้น ม.3/6 จำนวน 20 ทุกคนจะได้ตอบแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ จำนวน 30 ข้อ หลังจากนั้นแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม 1) กลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน และ 2) กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียน ในกลุ่มควบคุมจะดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆเป็นปกติเหมือนที่เคยกระทำมาส่วนในกลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกกิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ จากผู้วิจัยเป็นเวลา 1 เดือนโดยจะทำกิจกรรม 2 วัน ใน 1 สัปดาห์ ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองจะได้ทำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ ก่อนและหลังการทำกิจกรรมในกลุ่มทดลองจะมีการติดตามผลภายหลังการทดลองแล้วโดยทิ้งระยะเวลาออกไปประมาณ 1 เดือน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ (ฉบับเดิม)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรแกนกลาง ในช่วงชั้นที่ 3 และหลักคิดโยนิโสมนสิการ ทั้ง 10 ข้อ ตกลงเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ เพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการตรวจสอบความเที่ยงตรงของนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ

1.1 นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ 2551 ได้ทดสอบค่าความเที่ยงตรง (CVI) = 1

1.2 นิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ (กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ม.1-ม.3) ได้ทดสอบค่าความเที่ยงตรง (CVI) = 1

2. แบบคัดกรองการแก้ปัญหาและแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ

ฉบับที่ 1 แบบคัดกรองการแก้ปัญหา จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบทั้งสั้น คำถามแต่ละข้อให้เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวจาก ก, ข, ค, ง ให้อ่านคำตอบให้เขียนเครื่องหมายทับ (X) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบคัดกรองการแก้ปัญหา จำนวน 25 ข้อ ได้ทดสอบค่าความเที่ยงตรง (CVI) = 0.95

ฉบับที่ 2 แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบให้เลือกคำตอบ ใช้, ไม่ใช่ เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยเขียนเครื่องหมายทับ (X) ในช่องว่างของแต่ละข้อ ทดสอบค่าความเที่ยงตรง (CVI) = 0.98 และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำไปทดสอบกับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แผนกสามัญศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 ที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบวัดความสามารถฯ ได้แก่

2.1 นักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม ช่วงชั้นที่ 3 ได้เคยปฏิบัติธรรมหรือบวชเณรภาคฤดูร้อน จำนวน 34 คน ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha = 0.817

2.2 นักเรียนโรงเรียนศรีบุญยานนท์ ช่วงชั้นที่ 3 ไม่เคยปฏิบัติธรรม และบวชสามเณรภาคฤดูร้อน จำนวน 34 คน ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha = 0.767

2.3 สามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล แผนกสามัญศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 35 รูป ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha = 0.775

3. กิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ ตรวจสอบคุณภาพกิจกรรม
ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

เพื่อสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ จำนวน 10 ข้อ ทดสอบค่าความเที่ยงตรง (CVI) = 0.867

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์หาค่าสถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ของข้อมูลทั่วไป หาค่าความแตกต่างของคะแนนกลุ่มทดลองกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ t-test dependent และหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติฯ จำแนกตามตัวแปร เพศ การปฏิบัติธรรม และระดับศีล ด้วยสถิติ t-test in dependent และ one-Way ANOVA

ลำดับ	ข้อมูล	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
		(n=30)	ร้อยละ	(n=30)	ร้อยละ
1	เพศ				
	- ชาย	21	70	20	66.67
	- หญิง	9	3	10	33.33
2	การรักษาศีล				
	- ไม่เคยรักษาศีลไม่เคยปฏิบัติ	0	0	0	0
	- ศีล 5 ไม่เคยปฏิบัติธรรม	10	33.33	10	33.33
	- ศีล 5 เคยปฏิบัติธรรม	10	33.33	10	33.33
	- ศีล 10	10	33.33	10	33.33
3	การปฏิบัติธรรม				
	- ไม่เคยปฏิบัติธรรมเลย	10	33.33	10	33.33
	- ปฏิบัติธรรมตามข้อกำหนดของโรงเรียน	20	66.67	20	66.67

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มควบคุมในการทดลอง พบว่า กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 70 เป็นผู้รักษาศีล 10 , ศีล 5 เคยปฏิบัติธรรม และศีล 5 ไม่เคยปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ 33.33 และพบว่า กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ปฏิบัติธรรมตามข้อกำหนดของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มทดลองในการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 เป็นผู้รักษาศีล 10 , ศีล 5 เคยปฏิบัติธรรม และศีล 5 ไม่เคยปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ 33.33 และพบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ปฏิบัติธรรมตามข้อกำหนดของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.67

ตารางที่ 2 แสดงค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

สามเณร/นักเรียนกลุ่ม	\bar{x}	SD	\bar{D}	$SD_{\bar{D}}$	t	Sig.
สามเณร รร.พระปริยัติธรรมฯก่อนการทดลอง	26.70	1.494	.100	1.197	.264	.798
สามเณร รร.พระปริยัติธรรมฯหลังการทดลอง	26.80	2.098				
นร.รร.กาญจนานิกษกก่อนการทดลอง	22.10	3.635	.600	4.551	.417	.687
นร.รร. กาญจนานิกษกหลังการทดลอง	22.70	5.334				
นร.รร ศรีบุญฯก่อนการทดลอง	23.80	1.229	.700	2.908	-.761	.466
นร.รร.ศรีบุญฯหลังการทดลอง	23.10	3.247				

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ แสดงผลค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทั้งสามโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล มีค่า ($t = .264$, $p\text{-value} = .798$) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม มีค่า ($t = .417$, $p\text{-value} = .687$) และโรงเรียนศรีบุญยานนท์มีค่า ($t = -.761$, $p\text{-value} = .466$)

ตารางที่ 3 แสดงค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

สามเณร/นักเรียนกลุ่มทดลอง	\bar{x}	SD	\bar{D}	SD \bar{D}	t	Sig.
สามเณร รร.พระปริยัติธรรมฯก่อนการทดลอง	25.80	1.874	2.30	1.418	5.129	.001
สามเณร รร.พระปริยัติธรรมฯหลังการทดลอง	28.10	1.370				
นร.รร.กาญจนาภิเษกฯก่อนการทดลอง	23.10	2.079	3.60	2.459	4.630	.001
นร.รร.กาญจนาภิเษกฯหลังการทดลอง	26.70	2.359				
นร.รร.ศรีบุญฯก่อนการทดลอง	23.40	1.838	3.60	1.776	6.409	.001
นร.รร.ศรีบุญฯหลังการทดลอง	27.00	1.333				

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ แสดงผลค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทั้งสามโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล มีค่า ($t = 5.129$, $p\text{-value} = .001$) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม มีค่า ($t = 4.630$, $p\text{-value} = .001$) และโรงเรียนศรีบุญยานนท์ มีค่า ($t = 6.409$, $p\text{-value} = .000$)

ตารางที่ 4 แสดงค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยหลังการทดลองและการติดตามผล 1 เดือนของกลุ่มทดลอง

สามเณร/นักเรียนหลังการทดลองและติดตามผล	\bar{x}	SD	\bar{D}	SD \bar{D}	t	Sig.
สามเณร รร.พระปริยัติธรรมฯหลังการทดลอง	28.10	1.370	.000	1.826	.000	1.000
สามเณร รร.พระปริยัติธรรมฯติดตามผล	28.10	1.370				
นร.รร.กาญจนาภิเษกฯหลังการทดลอง	26.70	2.359	.300	1.636	.580	.576
นร.รร.กาญจนาภิเษกฯติดตามผล	26.40	2.459				
นร.รร.ศรีบุญฯหลังการทดลอง	27.00	1.333	.300	1.567	.605	.560
นร.รร.ศรีบุญฯติดตามผล	26.70	1.252				

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ แสดงผลค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการทดลองและการติดตามผล 1 เดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทั้งสามโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล มีค่า ($t = .000$, $p\text{-value} = 1.000$) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม มีค่า ($t = .580$, $p\text{-value} = .578$) และโรงเรียนศรีบุญยานนท์มีค่า ($t = .605$, $p\text{-value} = .560$)

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมในการสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กับสามเกณฑ์ที่อยู่ในระบบการศึกษาแผนกสามัญศึกษา (ช่วงชั้นที่3)

ผลการวิจัย พบว่า การสร้างกระบวนการคิดจากกิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กับสามเกณฑ์ที่อยู่ในระบบการศึกษาแผนกสามัญศึกษา (ช่วงชั้นที่3) สามารถสร้างกระบวนการคิดตามนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ(กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ม.1-ม.3

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2) เพื่อศึกษาค่าความแตกต่างผลของกิจกรรมในการสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กับสามเกณฑ์ที่อยู่ในระบบการศึกษาแผนกสามัญศึกษา(ช่วงชั้นที่3)

ผลการวิจัย พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง มีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนในกลุ่มทดลอง ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสามโรงเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล มีค่าเฉลี่ยมากกว่าโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม และโรงเรียนศรีบุญยานนท์

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่ากลุ่มควบคุมที่มีการรักษาศีลต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองก่อนการทดลองที่มีการรักษาศีลต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถในการคิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าระดับศีลมีผลต่อการสร้างกระบวนการคิด จากผลการทดลองผู้มีศีลมากกว่าและปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอจะมีโดยใช้กิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ

มาประยุกต์ใช้กับวิชาการงานอาชีพ เนื่องจากผู้ที่ใช้ปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถในการคิดมากกว่าในกลุ่มอื่น ๆ เพราะการปฏิบัติธรรมจะได้รับการอบรมทางธรรมในเรื่องของการคิดและการพิจารณาในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัวรวมถึงการควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักโยนิโสมนสิการในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติหรือไม่เคยปฏิบัติธรรมเลย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพระชัยพิพัฒน์ โชติโก (2555) ศील หมายถึง หลักประพฤติปฏิบัติในทางที่ตรงไปเป็นไปโดยปกติชนส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ เข้าถึงจุดหมายที่ดีงามตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อยและทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกาย และวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำในการแสดงออก อันเป็นการยกระดับจิตใจ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม อันเป็นกุศลธรรมอันดีงามทั้งปวง อาจกล่าวสั้น ๆ ว่า ศील คือ ข้อห้ามไม่ให้ทำความชั่วทุจริตของพระพุทธศาสนานั้นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวรานนท์ ฐิตนนุโ (2545, น.บทคัดย่อ, อ้างใน พระชัยพิพัฒน์ โชติโก, 2555, น. 25-26) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างศีล 5 และสันติภาพภายในสังคม : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า “ศีล” ไม่ใช่กฎหมายแต่เป็นหลักการปฏิบัติเอง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามธรรม อันเป็นรากฐานของสังคมการดำเนินชีวิตในสังคมต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีกรวมทั้งมนุษย์ด้วยกันทุกคนจึงจำเป็นต้องมีความสำนึกในตนเอง ต้องควบคุมตนเอง ปรับตน ไม่นิยมความรุนแรง และต้องมีความปรารถนาดีต่อกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ศึกษากการสร้างกระบวนการคิดโดยใช้กิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแผนกสามัญศึกษา กับสามเกณฑ์ที่อยู่ในระบบ

การศึกษาแผนกสามัญศึกษา ในช่วงชั้นที่ 3 ผลการนำกิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการมาประยุกต์ใช้กับวิชาการงานอาชีพที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสามโรงเรียนได้ศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 ในชั้นเรียนปัจจุบันพบว่า ในกลุ่มควบคุม จากผลการวิเคราะห์ แสดงผลค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทั้งสามโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคล มีค่า ($t = .264$, $p\text{-value} = .798$) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม มีค่า ($t = .417$, $p\text{-value} = .687$) และโรงเรียนศรีบุญยานนท์ มีค่า ($t = -.761$, $p\text{-value} = .466$) ดังข้อมูลในตาราง 4 ส่วนในกลุ่มทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการทดลองที่ใช้กิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการมาประยุกต์ใช้กับวิชาการงานอาชีพมีค่ามากกว่าก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.10 ส่วนค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.80 ดังข้อมูลในตาราง 2 ส่วนผลค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทั้งสามโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยอมรับสมมติฐานที่ 2 ผลของกิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการคิดแก้ไขปัญหาแตกต่างกัน โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดธรรมมงคลมีค่า ($t = 5.129$, $p\text{-value} = .001$) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม มีค่า ($t = 4.630$, $p\text{-value} = .001$) และโรงเรียนศรีบุญยานนท์ มีค่า ($t = 6.409$, $p\text{-value} = .000$) ดังข้อมูลในตาราง 3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร. ฉันทนา กล่อมจิตและโกวิท พงษ์ภักดี (2553) ได้ศึกษา การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ร่วมโปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ หลังการทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะสูง

กว่าก่อนทดลองและมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลของกิจกรรมในการสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการที่นำมาประยุกต์ใช้กับวิชาการงานอาชีพระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กับสามเณรที่อยู่ในระบบการศึกษาแผนกสามัญศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3) สามารถสร้างกระบวนการคิดโดยใช้กิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการได้ เนื่องจาก การเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างได้เรียนในวิชาการงานอาชีพเป็น ความรู้และความเข้าใจที่กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ และทักษะที่ได้จากการเรียนการสอนและทักษะที่ได้จากการปฏิบัติจากครูผู้สอน เมื่อนำกิจกรรมที่สร้างกระบวนการคิดโดยใช้กิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการมาประยุกต์ใช้กับวิชาการงานอาชีพก็สามารถส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างสร้างกระบวนการคิดให้เพิ่มมากขึ้น โดยกระบวนการคิดที่เพิ่มขึ้นนั้นจะเป็นกระบวนการคิดที่เป็นไปตามหลักโยนิโสมนสิการ ที่เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่สร้างจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการที่นำมาใช้ในการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ยังมีความสมบูรณ์ไม่มากพอที่จะนำไปใช้กับงานวิจัยอื่น เพราะมีความจำเพาะของศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการสร้างกระบวนการคิดจากนิยามเชิงปฏิบัติการโยนิโสมนสิการ กับกลุ่มนักเรียนที่มีผลคะแนนการเรียนสูง ความสามารถทางการเรียนกับระดับศีล มีผลต่อกระบวนการคิดหรือไม่

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2561,จาก <http://www.bwc.ac.th/vichakarn/doc/vi8/work.doc>
- กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). หลักสูตรและการปฏิรูปการศึกษา.สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2560, จาก http://arit.chandra.ac.th/edu/HTML_new/laksood/indexlaksood.html
- ฉันทนา กล่อมจิต และโกวิทย์ พงษ์ภักดี.(2553). การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การประชุมทางวิชาการการเสวนาผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 11. หลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดารารัตน์ มากมีทรัพย์. (2553). การศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย การเรียนแบบผสมโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาวิชาเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปกร
- พรรณมา ดวงบุตร. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยการใช้วิธีการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรีเขต 2. (วิทยานิพนธ์ หลักสูตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2550). ธรรมญูชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระชัยพิพัฒน์ โชติโก(แสนทวงษ์). (2555).การปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี.ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2547). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.
- พระมหาหนูพัฒน์ กองบาง. (2544). การศึกษาวิเคราะห์วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในพระสูตรต้นตปิฎก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาบรรณรัตน์ นภวิริสิริ (อัคราพร). (2554). การศึกษาวิเคราะห์วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการของตัวละครที่ปรากฏในเวสสันดรชาดก. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุดารัตน์ไชยเลิศ. (2553). การสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.